

ЄВГЕНІЙ ЯКОВИЧ РЕМЕЗ (до сторіччя від дня народження)

17 лютого минуло 100 років від дня народження відомого вченого, спеціаліста в галузі конструктивної теорії функцій, члена-кореспондента АН України, професора Євгенія Яковича Ремеза.

Є. Я. Ремез народився в місті Мстиславі колишньої Могильовської губернії. В 1916 р. із золотою медаллю закінчив Мстиславську гімназію, а в 1924 р. — Інститут народної освіти (ІНО) (нині Національний університет ім. Т. Г. Шевченка). Дипломна робота Євгенія Яковича присвячена науково-педагогічним дослідженням з питань теорії і практики наближених обчислень в школі і була тоді рекомендована до друку. З того часу й почалась наукова і педагогічна діяльність Є. Я. Ремеза. З 1924 по 1928 р. він працював в механічній профшколі, а з 1925 р. — в ІНО. Разом з цим навчався в аспірантурі, після закінчення якої в 1929 р. успішно захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня на тему "Деякі методи чисельного інтегрування диференціальних рівнянь з оцінкою точних меж допущених помилок", в якій були закладені основи методу двостороннього чисельного інтегрування звичайних диференціальних рівнянь. В наступні роки Є. Я. Ремез багато сил і енергії віддавав науково-педагогічній роботі як професор і керівник кафедр математики в Київських педагогічному та гірничо-геологічному інститутах.

В 1936 р. Є. Я. Ремезу без захисту дисертації було присуджено науковий ступінь доктора фізико-математичних наук, а в 1939 р. його було обрано членом-кореспондентом АН України.

З часу заснування Інституту математики й майже до кінця свого життя (до 1972 р.) він працював у ньому і за сумісництвом (з 1930 по 1955 р.) в Київському педагогічному інституті.

Починаючи з 1933 р. Є. Я. Ремез повністю присвячує свої дослідження конструктивній теорії функцій, приділяючи основну увагу питанням чебишовського наближення. Зокрема, на початку 30-х років Євгеній Якович розробив і теоретично обґрунтував два чисельних алгоритми ефективної побудови для заданої неперервної на відрізку функції послідовності поліномів фіксованого степеня, які в рівномірній метриці збігаються до полінома найкращого наближення. Особливо ефективним виявився другий алгоритм, який відомий тепер у всьому світі як алгоритм Є. Я. Ремеза.

Євгенію Яковичу було притаманне вміння застосовувати свої найтонші теоретичні

дослідження до одержання чисельного розв'язку конкретних задач. До таких, зокрема, відносяться наступні результати.

Ще в 1940 р. Є. Я. Ремез знайшов для залишкових членів різних одномірних задач (квадратурні формули, формули чисельного диференціювання та інтегрування та інш.) загальні інтегральні зображення у вигляді лінійних функціоналів, які перетворюються в нуль на множині поліномів деякого степеня. Він встановив на сегменті точну оцінку зверху для многочленів, обмежених константою на підмножинах цього сегмента, що мають задану додатну міру.

Є. Я. Ремез одержав аналоги відомих теорем Чебишова – Маркова і Валле Пуссена для випадку рівномірного наближення функцій багатьох змінних і функцій комплексної змінної.

Пізніше він дослідив задачу чебишовського наближення функцій при наявності довільної кількості лінійних зв'язків, а також задачу побудови чебишовських наближень з параметрами, що входять нелінійно.

Всі ці дослідження Є. Я. Ремеза інтенсивно розвиваються як вітчизняними, так і зарубіжними вченими.

За час своєї більш як 50-річної науково-педагогічної діяльності Є. Я. Ремез написав 3 монографії, більш 100 наукових статей, 2 підручники, 20 статей науково-методичного характеру та 11 історико-математичних досліджень, присвячених науковій спадщині М. В. Остроградського.

18 його учнів захистили кандидатські та докторські дисертації.

Наукова, педагогічна та громадська робота Є. Я. Ремеза відзначена урядовими нагородами; першою премією Президії АН УРСР була відмічена монографія "Общие вычислительные методы чебышевского приближения", яка вийшла з друку в 1957 р.

Помер Є. Я. Ремез 30 серпня 1975 р.

В. К. Дзядик, Ю. О. Митропольський, А. М. Самойленко